

Vlaams
Parlement

ingediend op **287** (2014-2015) – Nr. 1
12 maart 2015 (2014-2015)

Verslag van de gedachtewisseling

namens de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media
uitgebracht door Koen Van den Heuvel

over supportersbetrokkenheid bij voetbalclubs

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Bart Caron.

Vaste leden:

mevrouw Cathy Coudyser, de heer Marius Meremans, mevrouw Ann Soete, de heer Wilfried Vandaele, mevrouw Miranda Van Eetvelde, de heer Herman Wynants;
de dames Caroline Bastiaens, Karin Brouwers, Sabine de Bethune, de heer Joris Poschet;
de heren Lionel Bajart, Jean-Jacques De Gucht;
de dames Yamila Idrissi, Katia Segers;
de heer Bart Caron.

Plaatsvervangers:

mevrouw Kathleen Krekels, de heren Bart Nevens, Ludo Van Campenhout, Karl Vanlouwe, mevrouw Manuela Van Werde, de heer Peter Wouters;
de dames Cindy Franssen, Tinne Rombouts, de heren Koen Van den Heuvel, Johan Verstreken;
de heren Rik Daems, Francesco Vanderjeugd;
de dames Tine Soens, Freya Van den Bossche;
de heer Imade Annouri.

INHOUD

I. Toelichting	4
II. Bespreking.....	9
Gebruikte afkortingen	13

Op donderdag 12 februari 2015 wijdde de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media een gedachtewisseling aan de supportersbetrokkenheid bij voetbalclubs.

I. Toelichting

De heer *Philippe Muyters*, Vlaams minister van Werk, Economie, Innovatie en Sport, licht toe dat de Vlaamse Regering, in uitvoering van een motie van de heer Johan Sauwens e.a. tot besluit van diens interpellatie over de verhuis van voetbalclubs uit eerste klasse (*Parl.St.* VI.Parl. 2012-13, nr. 2107/2), een studieopdracht heeft uitgeschreven over de betrokkenheid van supporters in het aandeelhouderschap van voetbalclubs. De onderzoeksopdracht is naar Curia gegaan, dat eind december 2014 zijn rapport heeft afgeleverd.

Mevrouw *Marleen Denef*, vennoot in Curia, schetst als aanleiding voor het rapport naast de vermelde motie ook het ruimere debat over supporters die als stakeholders betrokken kunnen worden bij het beleid van voetbalclubs. De verankering van supportersparticipatie in de Duitse voetbalclubs vormt een bijna mythisch voorbeeld.

De heer *Benoit Spitaels*, advocaat bij Curia, legt uit dat Curia ten eerste de vraag kreeg om na te gaan hoe de supportersinspraak in andere landen is geregeld. In overleg met het Departement CJSM onderzocht het advocatenkantoor de situatie in Duitsland, Engeland en Nederland.

De context waarin voetbalclubs zijn ontstaan en geëvolueerd, is een belangrijk uitgangspunt. Zo bleef voetbal in Duitsland tot 1972 een amateursport, waardoor voetballers tot dan verplicht waren ook een ander beroep te hebben. De voetbalclubs vormden er een onderdeel van omnisportverenigingen. Bayern München is het bekendste voorbeeld, met bijvoorbeeld ook tafeltennis, handbal, basketbal en kegelen. Tot 1998 was de verplichte rechtsvorm 'eingetragener Verein', vergelijkbaar met een vzw. Vanaf dat jaar is het mogelijk geworden om voetbalploegen te verzelfstandigen in een handelsvennootschap. In deze vennootschap is de moedervereniging wel verplicht om te allen tijde een meerderheid – 50 percent + 1 stem – te behouden. De enige uitzondering betreft bedrijfsvoetbalclubs als Bayer Leverkusen en VfL Wolfsburg. Gaandeweg werd die uitzondering ook opengesteld voor ondernemers die meer dan twintig jaar verbonden zijn met een bepaalde voetbalclub.

De competitie kent een licentiesysteem met strikte financiële en economische voorwaarden. Daardoor zijn de Bundesliga en haar voetbalclubs financieel zeer gezond. Dit systeem kent ook tegenstanders, meestal de kleinere clubs. De clubs krijgen hun inkomsten vooral via supporters en commerciële partners. Voor een goed draaiende club met veel leden is het gemakkelijker om op die manier genoeg geld te laten stromen. Voor kleinere clubs is het daarentegen erg moeilijk de negatieve spiraal te doorbreken. De '50 + 1-regel' doet immers potentiële externe geldschietters terugdeinzen.

Tussen het individuele lid en de bestuurskamer van een grote club – met 100.000 tot zelfs 200.000 leden – bevinden zich wel vijf of zes tussenniveaus. De algemene vergadering van de e.V. stelt de raad van toezicht samen, die op zijn beurt de raad van bestuur samenstelt. Een niveau hoger komt de voetbalclub zelf met opnieuw de drie niveaus. De e.V. heeft in die algemene vergadering een '50 + 1-meerderheid'.

De Engelse voetbalcompetitie was vanaf het begin professioneel. Tot 1961 waren de lonen wel begrensd. Kader en regelgeving zijn geïnspireerd op handelsven-

nootschappen, daar de eigendomsstructuur van de clubs meestal op privé-investeerders stoelt: lokaal of nationaal vanaf het midden van de twintigste eeuw, internationaal vanaf de jaren negentig. Maar bepaalde clubs hebben wel degelijk supportersparticipatie in kapitaal en bestuur geïntroduceerd, meestal naar aanleiding van een slechte financiële toestand. Zo is Portsmouth FC uit League 2 een voorbeeld van een voetbalclub in eigendom van een supporters' trust. In Engeland kan het lukken om op die manier miljoenen ponden op te halen, in tegenstelling tot elders. Bradford City heeft een 'supporters' board' in zijn beslissingsstructuur ingebed. Bij het beursgenoteerde Arsenal hebben de supporters inspraak via een trust die een deel van de aandelen bezit.

Een licentiesysteem heeft Engeland niet, de voetbalploegen worden er niet gescreend. Wel is er een 'fit and proper'-test van de bestuurders en eigenaars. Het gaat om een screening 'prima facie' die onder andere dient om te vermijden dat één persoon de controle heeft in twee clubs, maar ook niet veel verder reikt dan dat.

De Engelse competitie kampt met een kortetermijnvisie en de daarmee gepaard gaande hoge schuldenlast. Buitenlandse kapitaalinjecties zijn doorgaans gericht op sportief succes op korte termijn, wat de schuldenlast erg doet toenemen. Voorstanders van supportersparticipatie in clubbesturen argumenteren dat de langetermijnvisie ermee aan belang zal winnen. In februari 2014 bracht de 'All-Party Parliamentary Group for Mutuals' een rapport van die strekking uit: 'What is the vision for the future of supporter-owned football clubs?'. Haar conclusies waren vrij verrassend. De ad-hocfractie draagt de autoriteiten op om zich niet langer neutraal op te stellen ten aanzien van eigendomsstructuren, en het actieve eigenaarschap door supporters aan te moedigen. Ze brengt dit in verband met de bescherming van 'community assets' zoals clubkleuren, stadion en clubnaam, en pleit voor ligareglementen of een wetgevend optreden. Aanleiding was de overname van Cardiff City en de plannen van de nieuwe Maleisische eigenaar om de traditionele clubkleur blauw te vervangen door rood omdat dit hem commercieel beter uitkwam.

In Nederland was het voetbal tot 1954 een amateursport, gebaseerd op het verenigingsleven, de Nederlandse stichting. Er is geen eenduidige eigendomsstructuur. Er zijn bijgevolg talrijke gradaties in de betrokkenheid en inspraak van supporters. Nederland heeft op dat vlak geen wettelijke regeling en evenmin bepalingen in de reglementen van de liga, licenties of bonden. Bij elke overname van een club komt, net als in België, de discussie op gang of geen verankering naar Duits model nodig zou zijn.

Mevrouw *Marleen Deneef* verduidelijkt dat Curia is uitgegaan van de vaststelling dat in België het verenigingsleven aan de basis ligt van de eigenaarsstructuur van voetbalclubs. Traditioneel ging het veelal om vzw's, hoewel er wegens economische, juridische en fiscale motieven een geleidelijke evolutie heeft plaatsgevonden naar vennootschappen of naar afsplitsingen in een vzw en een vennootschap.

Curia heeft de clubs uit de competitie 2013-2014 op dat vlak gescreend, wat het volgende beeld heeft opgeleverd:

- acht vzw's;
- zes nv's;
- twee coöperatieve vennootschappen, waarvan één een cv met sociaal oogmerk.

Deze verschillen binnen één sector zijn markant, daar een vzw haar winst moet herinvesteren, terwijl een vennootschap erop is gericht om haar aandeelhouders winst uit te keren. In de keuze voor een rechtsvorm hebben allerlei aspecten een

rol gespeeld, bijvoorbeeld fiscale of economische. Ongeacht de rechtsvorm geldt het licentiesysteem voor alle clubs. Het is op buitenlandse voorbeelden geïnspireerd. Dit is wellicht geen slechte zaak, gelet op het belang dat zo'n onderneming in een voetbalclub kan vertegenwoordigen.

Voorts heeft Curia de theoretische mogelijkheden van supportersbetrokkenheid in kaart gebracht. Het onderscheidt:

- een samenwerking tussen de club aan de ene kant en aan de andere kant de supporters, zonder rechtstreekse supportersvertegenwoordiging in de beslissingsorganen;
- in de schoot van de club een adviserende rol voor klankbordgroepen, supportersraden en comités die zijn samengesteld uit vertegenwoordigers van supporters of hun verenigingen;
- een bestuur dat rekening moet houden met een bepaald stemgewicht van medebestuurders die uit de supportersverenigingen komen, met aspecten als waarnemers, vetorecht en heel wat juridisch-technische varianten;
- controle van de supporters over de club als de supporters de meerderheid van de stemmen in de algemene vergadering hebben, bijvoorbeeld door de aandelenstructuur, ledengewichten, stemgewichten en meerderheidsvereisten.

Slechts in één Belgische profclub is de supportersparticipatie statutair verankerd: de statuten van KV Mechelen hebben de bepaling verankerd dat een derde van de bestuurders wordt benoemd uit kandidaten die supportersverenigingen voordragen. Die bestuurders staan ook steeds in voor een derde van het aantal stemmen.

Ook in clubs als Oostende, Standard en OHL leeft het thema. Er zijn coöperatieve vennootschappen opgericht met als doel de supporters als aandeelhouders aan te trekken. Die coöperatieve vennootschappen staan echter naast de club. Dit lijkt een oplossing, maar rechtstreekse inspraak in de voetbalclub of haar ondernemingsstructuur komt er niet aan te pas. Het gaat veeleer om een poging om – naar Spaans model – de supporters niet alleen te binden maar ook fondsen bij hen te werven. De meeste Belgische initiatieven raken echter niet verder dan enkele tienduizenden euro's. Pogingen van sommige supportersverenigingen om de club over te nemen, stranden op een te geringe investeringsbereidheid van de supporters.

Bij alle voetbalclubs zijn er duidelijke interacties met de supportersfederaties en supportersverenigingen. Het gaat zelden over de ondernemingsactiviteiten van de club, maar wel over zaken als veiligheid, informatie en strategieën. Voor het merendeel van de supporters volstaat dat wellicht ruim als interactie. Ook gemeenschapswerking zit duidelijk in de lift, in de tendens om maatschappelijk verantwoord te ondernemen.

De Belgische voorgeschiedenis en maatschappelijke context zijn helemaal niet vergelijkbaar met de drie buitenlandse voorbeelden, die we dus niet zomaar kunnen overnemen. Hoewel Engeland met vergelijkbare problemen kampt, is de typologie van de clubs er beduidend anders. Het zijn vennootschappen met winst oogmerk, en van een heel andere schaal dan de Belgische clubs. Op dat laatste vlak staat Nederland veel dichterbij België.

Een volgende vraag is hoe supporters als aandeelhouders inspraak kunnen krijgen. Inspraak veronderstelt zeggenschap en dus een stem in een algemene vergadering of bestuurskamer. Curia heeft dit ruimer bestudeerd dan enkel in de context van de Belgische voetbalcompetitie.

Supportersparticipatie is zowel in een vzw als in een vennootschap mogelijk. Die rechtspositie maakt op dat vlak geen verschil.

De opdracht van Curia hield in dat het in dialoog zou treden met de Pro League en de clubs ook individueel zou bevragen. Hoewel sommige clubs daartoe bereid waren, stond de Pro League erop alles te centraliseren. De helft van de clubs heeft aan dit onderzoek deelgenomen.

Uit hun antwoorden bleek dat ze de vraag om supportersparticipatie niet prioritair vinden.

Met de SLO is er nu al een reglementaire verplichting in het kader van de veiligheid en beheersbaarheid van de supportersdynamieken. Curia kon de enquête over de werking van de SLO's inkijken, maar een SLO dient veeleer om supportersenergie te kanaliseren dan om supporters echt te laten participeren. De Pro League zelf schat dus de opportuniteit van supportersparticipatie niet erg hoog in.

De volgende vraag is of die participatie juridisch wel mogelijk is.

Mevrouw *Evelyne Maes*, advocaat bij Curia, boog zich over de vraag of de decreetgever regelgeving in verband met supportersparticipatie kan opleggen. Hij moet daarbij binnen de bevoegdheidsverdeling en de grondrechten blijven.

De bevoegdheidsverdeling lijkt eenvoudig: de gemeenschappen zijn bevoegd voor sport. Maar hoe ze deze bevoegdheid mogen uitoefenen, is niet wettelijk omschreven. In dat verband wijst mevrouw Maes op een arrest van het Grondwettelijk Hof over de sportschutterij in 2005. Dat arrest aanvaardde voor sport drie vormen van bevoegdheidsuitoefening, waarvan de spreker er in dit kader twee relevant vindt. Ten eerste mag de decreetgever bepalen wat een sport inhoudt en aan welke voorwaarden de beoefenaar moet voldoen. Voor de sportschutterij aanvaardde het Grondwettelijk Hof om die reden dat de sporter vooraf een licentie moet hebben. Ten tweede mag de decreetgever randvoorwaarden opleggen die het imago en de faam van een sport tot voordeel strekken.

Vormen deze twee bevoegdheidsuitoefeningen een basis om supportersparticipatie op te leggen aan voetbalclubs? Kan de decreetgever de voetbalclubs een vergunningensysteem opleggen als voorwaarde om wedstrijden te spelen, naast het licentiesysteem van de KBVB? Voor sportschutterij was een vergunningsplicht decretaal mogelijk gezien het gevaar in deze sport, maar voor voetbal op zich is dit niet redelijk verantwoord. Wel lijkt het mogelijk om binnen het voetbal een vergunningsplichtige categorie af te bakenen, op basis van criteria als bijvoorbeeld de maatschappelijke relevantie van een voetbalclub. Wellicht moet dit in functie van een aantal doelstellingen gebeuren. Als supportersparticipatie de enige doelstelling zou zijn, zou het Grondwettelijk Hof dit wellicht niet genoeg vinden om de vergunningsplicht te verantwoorden. Dus zal die plicht ook andere doelen moeten beogen zoals overeenstemming met fiscale, economische, sociale en andere regelgeving. Maar dat is dan weer grotendeels federale materie. Supportersparticipatie opleggen is dus niet evident, hoewel niet onmogelijk.

Beleidsmatig en juridisch is de afweging nodig of een dergelijke vergunningenplicht een nadeel inhoudt voor voetbalclubs. De Vlaamse decreetgever kan dit alleen opleggen aan clubs die in het Vlaamse Gewest zijn gevestigd of er hun wedstrijden spelen, en afhankelijk van de gemeenschap waartoe ze zich richten, aan bepaalde Brusselse clubs. In geen enkel geval is de Vlaamse decreetgever bevoegd voor de clubs uit de Franse Gemeenschap. Er kan dus sprake zijn van een nadeel voor Vlaamse voetbalclubs, wat niet de bedoeling van het beleid lijkt te zijn.

Als de vergunningenplicht niet de geschikte weg naar verplichte supportersparticipatie is, dan is er nog de mogelijkheid om ze op te leggen als randvoorwaarde die het imago en de faam van de sport tot voordeel strekt. Dit kan onmogelijk een voorwaarde zijn voor elke beoefening van het voetbal, maar wel voor clubs die het imago en de faam van de sport bepalen. De maatschappelijke relevantie van de club kan als criterium gelden. Aan die clubs kan de overheid rechtstreeks voorwaarden opleggen betreffende bijvoorbeeld organisatie en rechtsvorm, waaronder ook de verplichting om supporters in de bestuursorganen op te nemen. Het gaat dan wel om federale materie waarin de Vlaamse decreetgever enkel via impliciete bevoegdheden kan ingrijpen, op voorwaarde dat:

- die ingreep noodzakelijk is voor de uitoefening van de eigen bevoegdheid;
- de regeling voor differentiatie vatbaar is;
- de weerslag marginaal is.

Onder die voorwaarden zal het Grondwettelijk Hof een dergelijke regelgeving aanvaarden. Het aanvaardde eerder dat Vlaamse decreten voorwaarden opleggen aan verenigingen of rechtspersonen met het oog op de uitoefening van bevoegdheden zoals onderwijs of welzijnzorg.

De vrijheid van vereniging en van ondernemen is echter ook een grondrecht. Op dat vlak speelt een onderscheid tussen erkende en gesubsidieerde verenigingen enerzijds en niet-erkende en niet-gesubsidieerde verenigingen anderzijds. Het Grondwettelijk Hof aanvaardde de verplichte participatie van bepaalde stakeholders in onderwijs- en gezondheidsinstellingen als erkennings- of subsidievoorwaarde. Wat het voetbal betreft, staat echter niet vast dat clubs uit eerste en tweede klasse in ruil voor een subsidie bereid zijn hun inrichting aan te passen en supporters op te nemen. Er is nog geen rechtspraak waarin het Grondwettelijk Hof beperkingen op de inrichting van een rechtspersoon aanvaardt als die niet wordt erkend of gesubsidieerd. Een eventuele aanvaarding door het Grondwettelijk Hof zal gebeuren na beoordeling van drie variabelen:

- het exacte kader waarin de stakeholders worden opgenomen;
- de kwantitatieve vertegenwoordiging;
- de materies waarvoor die organen bevoegd zijn.

Het Grondwettelijk Hof zal nagaan of de beperking op de vrijheid van inrichting grondwettelijk, proportioneel en redelijk verantwoord is.

Mevrouw Maes besluit dat niet vaststaat of het Grondwettelijk Hof een dergelijke regeling zal aanvaarden. Ze adviseert daarom om voetbalclubs een model voor te leggen met de keuze tussen ingrijpende supportersparticipatie met supporters-vertegenwoordigers in de bestuursorganen, of beperkte supportersparticipatie die niet verder gaat dan advies- of informatieverplichtingen. Door die keuze open te laten zal de Vlaamse overheid de Grondwet per definitie niet schenden. De grote meerwaarde is dat de druk van de decreetgever naar de supporters wordt verplaatst. De supporters kunnen bij een club die de beperkte vorm kiest, ijveren voor meer inspraak. De verplichte studentenparticipatie in het hoger onderwijs is daar een voorbeeld van. Aanvankelijk verzette de KU Leuven zich tegen verregaande studentenparticipatie en koos ze bij de invoering van het keuze-model voor de minst ingrijpende optie. Maar door de aanhoudende druk van de studenten en met een nieuw verkozen rector voerde ook KU Leuven het meest ingrijpende participatiemodel in. Bij voetbalclubs is een vergelijkbare dynamiek denkbaar.

De mogelijkheden om via de Voetbalfederatie Vlaanderen supportersparticipatie op te leggen zijn ten slotte beperkt, daar die vooral impact heeft op de jeugdafdelingen en lagere klassen, en niet op eerste- en tweedeklassevoetbal.

Mevrouw *Marleen Deneef* concludeert dat de decreetgever niet zonder meer een verplichting kan invoeren tot supportersparticipatie. Een keuzemodel zou wellicht op minder weerstand van het Grondwettelijk Hof stuiten. De vrijheid van ondernemen en vereniging verzekert de clubs van keuzevrijheid met betrekking tot hun rechtsvorm: die kan dus niet worden opgelegd. Een keuzemenu met betrekking tot de regelgeving rond supportersparticipatie is wel een haalbare piste. Een mogelijkheid die er altijd is, is die van zelfregulering of governance door de sector zelf. Of dit een realistische piste is, kan mevrouw Deneef niet met zekerheid uitmaken, al vermoedt ze dat de geesten daar nog niet rijp voor zijn.

II. Bespreking

De heer *Herman Wynants* begrijpt niet waarom de clubs niet rechtstreeks werden gecontacteerd. Liga's hebben zoiets niet te verbieden. De clubs hadden een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan het onderzoek.

Voorts vindt hij het grondverdrag tussen de Duitse clubs en voetbalbond niet terug. Dat verdrag is de basis voor de samenwerking.

Is er een oorzakelijk verband tussen de goede werking van de Duitse profclubs en de '50 + 1-regel'?

De conclusies betreffende het aantal vzw's in België zijn intussen achterhaald door een arrest van de Raad van State wegens een taxatie door de FOD Financiën. Daardoor zijn de clubs volop aan het overstappen naar een andere rechtspersoon.

De heer *Ludo Van Campenhout* is niet verrast door de conclusie dat de clubs geen bereidheid tonen om in het systeem te stappen. Net dat was de aanleiding tot de studie. Mochten ze dat spontaan doen, dan was er ook geen decretaal initiatief of voorbereidende studie nodig.

Supportersacties hebben clubs tot ruim 200.000 euro oorlogskas opgeleverd. Zoiets kan dus wel degelijk relevant zijn.

Het keuzemodel is een interessante piste.

Dat een decreet alleen aan Vlaamse kant effect sorteert, hoeft geen beperking te zijn. Dat is nu eenmaal een gevolg van de institutionele omgeving. Hetzelfde geldt bijvoorbeeld voor het Dopingdecreet.

Als supporters om participatie vragen, zijn ze er vaak op uit om 'community assets' te verankeren. Wat zijn de wettelijke of decretale mogelijkheden om specifiek dit aspect via bijvoorbeeld een aandeelhoudersovereenkomst of trust te reguleren?

De heer *Peter Wouters* mist het aspect groei van onderuit. Bij een grotere rechtszekerheid zou het aantal leden van Antwerp exploderen.

Misschien hebben de onderzoekers de supportersbasis zelf wel geraadpleegd, maar dat is niet in het rapport terug te vinden. Yellow Red van KV Mechelen zou toch een interessante gesprekspartner zijn geweest.

In andere betaalde sporten zoals het basket- en volleybal – weliswaar niet het voorwerp van deze studie – verwacht de heer Wouters gelijkaardige problemen.

De opmerking dat de regelgeving enkel in Vlaanderen zal gelden is terecht, maar is een zwak argument. Als er inderdaad een Beneliga voor herenvoetbal komt, zal zelfs de federale wetgeving enkel op de Belgische ploegen in die competitie toepasbaar zijn.

De heer *Koen Van den Heuvel* beschouwt het rapport als een juridische verkenning, die zich tot een studie van geschreven bronnen heeft beperkt.

De zorg van de commissie was echter hoe voetbal als cohesiemiddel in een samenleving gegarandeerd kan worden. Op die vraag brengt dit rapport geen antwoord. De analyse van hoe de supporters dit zelf ervaren, zou een belangrijke meerwaarde hebben opgeleverd. Het is dan ook een gemiste kans van de onderzoekers, net als het feit dat ze de clubs niet rechtstreeks hun mening hebben gevraagd.

Supportersinitiatieven zijn niet op winstdeelneming maar op gemeenschapsvorming gericht. Ze streven naar een verankering van de 'community assets'. Voor christendemocraten is cohesie en verbondenheid met de samenleving belangrijk.

Het zou een nuttige oefening zijn om het onderzoek naar andere sporttakken te verruimen.

Het Duitse model komt er in dit rapport niet echt gunstig uit. De '50 + 1-regel' zou niet zoveel succes hebben als gedacht. 'Unsere Kurve' is dan weer een studie die het Duitse model wel als succesvol beoordeelt. De Duitse competitie oogt toch indrukwekkend, met enorme toeschouwersaantallen. Een club als Schalke 04 is een toonbeeld van supportersparticipatie en oogst daarmee zelfs op Europees vlak groot sportief succes.

Voorts is het rapport nogal laatdunkend over de bestuurderscompetenties van supportersvertegenwoordigers. De heer Van den Heuvel vindt dat er wat meer vertrouwen in die mensen had mogen zijn. Bij Schalke 04 zorgen getrapte verkiezingen voor de afvaardiging van ernstige bestuurders als supportersvertegenwoordigers. Ook Union Berlin en het kleinere 'FC United of Manchester' zijn goede voorbeelden, maar komen niet aan bod.

In verband met het keuzemodel merkt de heer Van den Heuvel op dat de Vlaamse overheid via Voetbalfederatie Vlaanderen het voetbal wel degelijk aanzienlijk subsidieert. Uit de boekhouding 2014 van de KBVB blijkt dat ze net door die bijdrage niet in het rood eindigt. Die hefboom is dus aanwezig. In welke mate kan dat element worden gebruikt om een aantal voorwaarden op te leggen via de koepelorganisaties?

De huidige SLO's vormen een verdienstelijke poging maar zijn niet de grote doorbraak voor supportersparticipatie. Dit zou duidelijker naar voren kunnen komen. Het is interessant om na te gaan in welke mate ze een opstap kunnen zijn naar verdere supportersparticipatie.

De CD&V-fractie vindt dat dit thema verdere uitwerking verdient. De studie is een noodzakelijke maar onvoldoende basis. Hoorzittingen in de commissie zijn dan ook een logisch vervolg.

De heer *Bart Caron* merkt op dat voetbalclubs handelswaar zijn geworden. Sociale dimensies en betrokkenheid lijken van geen tel meer. Nochtans overstijgt het gemeenschapsvormende aspect het louter sportieve of commerciële. Als verscheidene volksvertegenwoordigers supporters nauwer bij het clubbeleid willen betrekken, gaan ze in op die sociale dimensie.

Supportersbetrokkenheid gaat niet zozeer over eigendom of winst, maar over de sociale en sportieve dimensies van clubs. Het mag geen louter economische benadering zijn.

De Vlaamse overheid legt privébedrijven in de media beperkingen op, ook als ze geen subsidies krijgen. Het gaat dan onder andere om de marktwerking. Misschien zijn er analoge mogelijkheden in de sport? De decreetgever moet toch in staat zijn om een bepaalde bekommernis tot uiting te brengen?

De heer Caron zou zowel clubs, bestuurders als supporters aan het woord willen laten. De bezwaren die de onderzoekers hebben vastgesteld, wijzen vooral op conservatisme in de sector.

De commissievoorzitter is de idee van een hoorzitting genegen als volgende stap naar een eventueel eigen initiatief van het parlement.

Minister *Philippe Muyters* wijst erop dat de motie van het Vlaams Parlement de regering had opgedragen om op korte termijn te onderzoeken hoe supporters van voetbalclubs via aandeelhouderschap nauwer betrokken kunnen worden bij het bestuur van hun club. Sociologisch onderzoek hoorde niet bij de opdracht, juridisch onderzoek wel. De sociologische invalshoek van clubs of supporters kan tot andere bevindingen leiden, maar dat was niet de vraag die de regering heeft gekregen. De minister is tevreden met het rapport.

Mevrouw *Marleen Denef* beaamt dat een ondervraging van de supporters interessante inzichten kan opleveren, maar dat de opdracht aan haar kantoor een juridisch onderzoek betrof. Curia is opnieuw kandidaat als de opdracht zou worden uitgebreid.

Voor de ondervraging van de voetbalclubs verwijst ze naar bladzijde 68 van het rapport. De afspraak was dat zes clubs individueel zouden worden ondervraagd. Die werden geselecteerd en gecontacteerd, maar de Pro League heeft hen vervolgens verzocht om daarvan af te zien. Wat de clubs ook hebben gedaan. Westerlo werd niet gecontacteerd omdat die club in 2013-2014 niet in eerste klasse speelde.

Het is een misverstand dat Curia geen hoge dunk heeft van de supporters. Anderzijds is het duidelijk dat niet alle supporters vragende partij zijn om een bestuursrol op te nemen. Komt het wel tot supportersinspraak, dan moeten de supporters worden geselecteerd zoals bedrijven inspraak organiseren, opdat de juiste supporters in de juiste rol terechtkomen, en de meest competente bestuurders onder hen in het clubbestuur zullen zetelen.

De heer *Benoit Spitaels* situeert de '50 + 1-regel', die zowel in de algemene vergadering als in de bestuurskamer geldt, als een artikel uit de 'Satzungen' van de Duitse voetballiga en voetbalbond. Het gaat om een bijna mythische regel, die wel heel concrete gevolgen heeft voor de clubwerking. Er is wel degelijk een oorzakelijk verband tussen die regel en het succes van het Duitse systeem, maar om de situatie zo neutraal mogelijk in kaart te brengen, heeft het rapport dat niet expliciet vermeld. Bovendien is dit lang niet de enige reden van het succes van de Bundesliga. Feit is wel dat de historische en maatschappelijke inbedding van de regel maakt dat deze niet zomaar in een andere context toepasbaar is.

De deal tussen de fiscus en vzw's over de taxatie van de televisiegelden is inderdaad te recent voor dit onderzoek, dat de competitie 2013-2014 betreft. De evolutie naar de handelsvennootschappen duurt voort. Dit heeft ook geen gevolgen voor supportersparticipatie, die zowel in een vzw als in een nv mogelijk is.

De heer *Ludo Van Campenhout* polst naar andere juridische technieken dan supportersparticipatie om de gemeenschapsgoederen van een voetbalclub te verankeren. Hij denkt aan trusts of aandelenovereenkomsten.

De heer *Benoit Spitaels* antwoordt dat er bepaalde mogelijkheden zijn, maar enkel vanuit de club zelf. Zo niet stuit men op dezelfde beperkingen.

Mevrouw *Evelyne Maes* wijst erop dat het vanuit beleidsmatig oogpunt nadelig kan zijn om Vlaamse clubs voorwaarden op te leggen die niet voor andere Belgische clubs gelden, en dat dit ook juridisch problematisch kan zijn.

Hier speelt ook een aspect van Europees recht, dat niet in de opdracht was opgenomen. Voetbalclubs zijn economische actoren, waarvoor dus vrijheid van verkeer en ondernemen geldt. Europa zou kunnen oordelen dat strenge maatregelen met betrekking tot supportersparticipatie tot op het inrichtingsniveau van de voetbalclub, indruisen tegen bepaalde gewaarborgde vrijheden. Daarvoor is grondiger onderzoek nodig.

Subsidievoorwaarden zijn alleen mogelijk voor wie die subsidies geniet. De decreetgever zou voorwaarden kunnen opleggen aan Voetbalfederatie Vlaanderen, maar niet aan de voetbalclubs die eronder ressorteren. Op bladzijde 114 van het rapport staat dat Voetbalfederatie Vlaanderen bevoegd is om aantoonbare inspanningen te leveren in de sporttechnische, bestuurlijke, administratieve begeleiding van de aangesloten sportclubs.

De analogie met de mediasector is niet van toepassing, omdat de privéspelers daar voorwaarden krijgen opgelegd in een gesloten systeem van publiekrechtelijke erkenningen. Voetbalclubs vallen onder een privaatrechtelijk erkenningsstelsel. Alleen als de decreetgever een eigen vergunningensysteem oplegt, kan hij voorwaarden opleggen in verband met de bestuurlijke inrichting, de overeenstemming met fiscale en sociale regelgeving enzovoort. Juridisch is dat denkbaar, maar dan moet de decreetgever het vergunningensysteem van de KBVB overnemen of naast haar systeem een eigen vergunningensysteem implementeren.

De heer *Peter Wouters* denkt dat de moeilijkheden zich vooral in de eerste klasse bij de staartploegen, en juist daaronder in de tweede klasse situeren. In de lagere klassen gaat supportersparticipatie automatisch. Hoe lager het speelniveau, hoe meer de supporters rechtstreeks betrokken zijn bij de werking. Misschien is er nog werk aan de winkel, maar het commissielid denkt dat de minister de noodkreet heeft begrepen.

Bart CARON,
voorzitter

Koen VAN DEN HEUVEL,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

CJSM	Cultuur, Jeugd, Sport en Media
cv	curriculum vitae
e.V.	eingetragener Verein
FC	Football Club
FOD	Federale Overheidsdienst
KBVB	Koninklijke Belgische Voetbalbond
KU Leuven	Katholieke Universiteit Leuven
KV	Koninklijke Voetbalclub
nv	naamloze vennootschap
OHL	Oud-Heverlee Leuven
SLO	Supporter Liaison Officer
VfL	Verein für Leibesübungen
vzw	vereniging zonder winstoogmerk